

אשם הוא?"

ומתרגינן החווא "הוא" שכתוב באשם, לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב, "והקטיר אותם הכהן וגו' אשם הוא". כדתניא. אבל אשם לא נאמר בו "הוא" אלא לאחר הקטרת אימורים לאחר שנעשה הריצוי בזריקת הדם, מה שאין כן בחטאת ד"חטאת היא" כתובה בשחיטה ולכן אם שחט שלא לשמה, פסול, ואי אפשר ללמוד שאשם יפסל בשלא לשמה. ואף לומר שאשם שהקטירו אימוריו שלא לשמו יהא פסול, לא יתכן שהרי הדין שהוא עצמו — אשם — שלא הוקטרו אימוריו כלל, כשר, שאין הקטרת אימורים מעכבת, ואם כן ודאי שלא יפסל בהקטרתם של אימורים שלא לשמו. (12)

ומקשינן: ואלא "הוא" דכתיב באשם למה לי כי הרי ביארנו שאי אפשר ללמוד מזה ששלא לשמו פסול?

ומתרגינן: הפסוק נצרך ללמדנו כדרב הונא אמר רב, שאמר: אשם שהפרישוהו בעליו לקרבן ואבד ונתכפרו בעליו באחר, ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה, אמנם הדין הוא שאם ניתק כבר לרעייה — שמסרוהו לרועה, ושחטו סתם ולא לשם

עולה — כשר לשום עולה, משום שכבר נעקר ממנו שם אשם במסירתו לרעייה, ומכאן ואילך לעולה הוא עומד, דסתם דמי נדבה הולכין לעולה. ניתק אין, דינא הכי, אבל לא ניתק לרעייה, שלא מסרוהו עדיין לרועה, לא, שאם שחטו סתם — פסול, דאמר קרא "הוא", בהוייתו יהא, כי הרי הוא אשם, וכיון דנתכפר באחר שוב אינו מחויב אשם, ואין אשם בא נדבה, לכך הוא פסול עד שימסר לרועה וייעקר ממנו שם אשם.

אמר רב: מנחת העומר הבאה בט"ז בניסן כדי להתיר את התבואה החדשה — שקמצה שלא לשמה, אף על פי ששאר מנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות, מנחה זו פסולה ואין מקטירין אותה ואין אוכלין את שיריה. מאי טעמא, הואיל ובאת מנחה זו להתיר את החדש באכילה, והרי בפועל לא התירה שהרי לא קמצה לשמה. (13)

וכן אתה אומר באשם נזיר טמא וכן גם ב-ד באשם מצורע, שאם שחטן שלא לשמן, פסולין, הואיל ובאו להכשיר — אשם נזיר טמא בא להכשיר שיכול לספור מכאן ואילך את ימי נזירות טהרה, והימים הראשונים שספר לפני שנטמא לא נחשבים, ואשם מצורע בא להכשירו לבוא במתנה, והרי לא

13. היונת אלם כתב [לד טז] ששאל את הגרי"ז מהו הפסול במנחת העומר שעשאה שלא לשמה, האם זה פסול במחשבה כמו בחטאת ופסח, או כיון שמנחת העומר אינה באה נדבה, אלא רק באה להתיר, הרי כיון שהיא לא מתירה ממילא היא נפסלת, כי אין לה סיבה ליקרב. ונפקא מינה בדבר, אם חשב בה שלא לשמה, האם זה פסול בגופה, או שאין זה פסול בגופה ואז תצטרך

בעליה. אך במקדש דוד [יט ז] נחלק עליו וכתב שאינה באה לאחר מיתה. [ועייין עוד בהערה להלן לענין חטאת העוף].

12. בכתבי הגרי"ז הביא מחלוקת ראשונים אם שייך בהקטרה מחשבה שלא לשמה. התוס' בזבחים [ב א] כתבו ששייך בזה מחשבת לשמה, ומדברי הרמב"ם נראה שאין שייך בזה מחשבת לשמה, אלא רק בד' עבודות.

הכשירו.

ופרכינן: תנן, כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות.

ואם איתא לדרב, ליתני נמי "חוץ ממנחת העומר" שאינה כשרה בשלא לשמן.

ומשנינן: כי קתני לדין מנחות במשנתנו, במנחה הבאה על ידי יחיד. אבל באה על ידי ציבור דהיינו מנחת העומר — לא קתני, אף שגם היא פסולה בשלא לשמה.

ועוד, כי קתני למנחות במשנה, מנחה הבאה בגלל עצמה — בפני עצמה. אבל מנחת העומר באה בגלל [עם] זבח היא, שמביאין כבש לעולה עם מנחת העומר, ומנחה כזו לא קתני.

ועוד, כי קתני למנחות במשנתנו, דווקא הנך מנחות שאין קבוע להן זמן מיוחד, אלא בכל עת שירצה הן באות, הא — מנחת העומר — דקבוע לה זמן בט"ז בניסן דווקא — לא קתני.

אמר מר: וכן אתה אומר באשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן, פסולין, הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו.

ומקשינן: תנן [בזבחים ב א]: כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו

לבעלים לשם חובה חוץ מקרבן פסח וקרבן חטאת.

ואם איתא שגם אשם נזיר ומצורע פסול שלא לשמן, ליתני נמי "חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע"?

ומשנינן: כיון דאיכא אשמות שלא באו להכשיר כגון אשם גזילות ואשם מעילות דלכפרה אתו, והיה צריך התנא לחלק ולומר דאשם כזה כשר ואשם כזה פסול, ולא פסיקא ליה למימר סתם "חוץ מאשם", להכי לא שנה אותם.

ומקשינן: מאי שנא אשם נזיר ואשם מצורע דאמר רב שאם שחטן שלא לשמן פסולין משום דבאו להכשיר ולא הכשירו, ולא נעשתה עיקר עבודתן, הני — שאר אשמות — נמי נאמר שיפסלו הואיל ובאו לכפרה ולא כפרו, כשמביאו שלא לשמן ולא עלו לו לשם חובה?

ומשנינן: אמר רבי ירמיה, מצינו שחילק הכתוב בין קרבנות המכשירין — שבאים לכפר על האדם, ובין קרבנות המכשירין — שבאים להכשיר, כגון קרבן שבא להתירו באכילת קרבנות ולהכנס למקדש, ובנזיר טמא להתחיל את מנין נזירות טהרה. והחילוק הוא שהמכשירין חמורים יותר, שהרי קרבנות שהן מכפרים אית בהו דאתו יש ביניהם כאלו הבאים גם לאחר מיתה של בעליהם שהפרישום, מה שאין כן מכשירום

עיבור צורה.

במחשבה.

והוכיח היות אלם שבדברי הגמרא כאן שהקשתה שנכלול את מנחת העומר יחד עם שאר הפסולין שלא לשמן, נראה שזה פסול

ובקרן אורה כתב, שלפי רב, במנחת העומר אם חישב בה אפילו לשם חולין פסולה, כי יון שלשם חולין אינו מרצה, ממילא במנחת העומר

קרבן שבא קרבן לכפר שקרב לאחר מיתת בעליו. אבל אם הביאה עולתה ומתה ולא הספיקה להביא את חטאתה שבאה להכשירה באכילת קדשים, לא יביאו יורשין חטאתה⁽¹⁶⁾ במקומה, ואם כן אנו רואים שקרבן הבא להכשיר לא קרב לאחר מיתת בעליו. ולמדנו שמכשירין חמורים יותר ממכפרים. ולכן גם נאמר שקרבנות מכשירים שנשחטו שלא לשמן פסולין אבל מכפרים

דלית בהו דאתו לאחר מיתה, ולעולם הם קריבים רק בחיי בעליהם.⁽¹⁴⁾

דתנן: האשה – יולדת, שדינה להביא שני קרבנות אחד לעולה ואחד לחטאת, שהביאה חטאתה, ומתה קודם שהספיקה להביא את עולתה, יביאו יורשין עולתה,⁽¹⁵⁾ והרי עולת יולדת באה לכפר, דכתיב בה "אחד לחטאת ואחד לעולה וכפר עליה", אם כן מצאנו

נפסלת.

הפרישה אותה, אלא שרק לא הקריבה, אין מביאין היורשין את עולתה, כי חטאת קודמת לעולה.

וכן נקט המנחת חינוך [מצוה קסח] שאם לא הקריבה חטאתה אין מקריבים את עולתה. ובעולת שלמה נחלק עליו וכתב, שאף אם לא הקריבה חטאתה, יכולים היורשים להביא את עולתה, אלא שאין מקריבין אותה כעולת יולדת אלא כעולת ציבור.

וכתב השפת אמת שהדין שחטאת קודמת לעולה, דומה לכלל של "כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו" דהיכן ששייך עדיין להקריב את החטאת, אז אין היא מעכבת את העולה, אבל אם כבר אי אפשר להקריב החטאת אז גם אין מביאין את עולתה.

16. רש"י כתב דחטאת האשה באה כדי להכשירה באכילת הקדשים, ועולתה באה לכפר עליה. וכן מבואר כך בירושלמי סוטה.

ומדבריהם נסתפק המקדש דוד [יב ח] במקום שהאשה היא ספק מחוסרת כפרה, שהדין הוא שמביאה חטאת מספק כדי להתירה באכילת קדשים. ויש לדון אם תביא גם עולה מספק, כי הרי העולה אינה באה להתירה באכילה, אלא רק לכפרה, ויתכן שהיא לא מחויבת להביא מספק כפרה.

ואמנם מדברי הקרן אורה נראה שסובר ששייך מחשבה לשם חולין במנחה, ובדבר זה נחלק עליו האור שמח [פסולי המוקדשין טו יא] וכתב, דאין שייכת מחשבת חולין בשאר עבודות, אלא רק בשחיטה בלבד, כיון שיש דין שחיטה גם בחולין.

14. הגר"ז מקשה מהדין של אשה שנתחייבה בה קרבנות לידה, שמביאה קרבן אחד ומותרת על ידו באכילת קדשים, ושאר הקרבנות עליה חובה, ולכאורה רואים אנו שהאחרונות באות אפילו בלי הכשר, כי ההכשר נעשה כבר בקרבן הראשון. וביאר הגר"ז שאמנם היתר אכילה יש לה כבר בקרבן הראשון, אבל בכל קרבן נוסף יש לה הכשר.

ובאבי עזרי תירץ, שאמנם שאר הקרבנות שמביאה היולדת אחרי הקרבן הראשון, הם חובה ואינם להכשר, אבל החיוב הוא להביא קרבן שהוא ראוי להכשיר, אף שבפועל כבר הוכשר האדם, ולכן כל הקרבנות שלה באים.

15. יש לבאר מה הנפקא מינה בזה שכבר הביאה חטאתה, לגבי חיוב היורשין להביא את עולתה?

הראשונים בקידושין [יג] ביארו שאם לא הקריבה האשה עדיין את חטאתה, ואפילו שכבר

כקדשי גבוה.

דמי עולה שבהן יביא בהם עולה ומועלין בהן.

דמי שלמים שבהן יביא בהן שלמים ונאכלין ליום אחד כחומרת שלמי נזיר ולא כסתם שלמים שדנאכלין לשני ימים ולילה אחד, ואין טעונין להם, משום שאנו צריכים לקיים את הפסוק "ונתן על כפי הנזיר" והרי הוא כבר מת.

והא עולה ושלמים דנזיר דקרבנות המכשירין נינהו שהם מתירים אותו ביין תגלחת וטומאה ובכל זאת קא אתו לאחר מיתה?

ודחינן: אמר רב פפא, הכי קא אמר רבי ירמיה: לא מצינו הכשר קבוע — שדווקא הוא המכשיר היחיד שלו [שהרי מצורע ונזיר טמא, האשם לבד מכשירן ולא קרבן אחר] — דבא לאחר מיתה, ואין להביא ראיה מקרבנות דנזיר, שאינם דומים כי שם הכשר, שאינו קבוע הוא,

דאמר מר, גילח הנזיר בסוף נזירותו על קרבן א-ה אחד משלשתן — ואפילו גילח על קרבן חטאת, יצא, והוכשר לשתות יין, ואם כן ההכשר שלהם אינו יחידי ומסוים, ולכן

שנשחטו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. (17)

מתקופה לה רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: קרבנות המכשירין נמי, מי לית בהו כאלו דאתו לאחר מיתה?

והתנן, נזיר טהור המפריש מעות לקרבנות נזירותו, ודינו הוא שצריך להביא חטאת עולה ושלמים, ולא פירש אלו מעות לאיזה קרבן, אמרינן לא נהנין מהן מדרבנן מפני דמי עולה שכולולין בהן, ולא מועלין בהן (18) מפני שראויין המעות לברא כולן שלמים הואיל ולא פירש אלו מהן לחטאת ואלו לשלמים, ושלמים אין בהם מעילה אלא באימוריהם לאחר זריקת הדם. ואם מת הנזיר וחיו לו מעות סתומין, שהפרישם עבור קרבנותיו אלא שלא ייחדן לקרבן מסויים, יפלו כולן לנרבה והיינו לשופרות לעולה, דכך היא הלכה למשה מסיני בנזיר.

אבל אם המעות מפורשין, שפירש איזה מהן לחטאת ואיזה לעולה ואיזה לשלמים, הרי:

דמי חטאת שבהן יוליך לים המלח כמו דין חטאת שמתו בעליה שדינה במיתה, ובדמי החטאת לא נהנין מהן מדרבנן, ולא מועלין בהן כיון שהם עומדים לאבוד אינם חשובים

דווקא בבהמה.

18. רש"י כתב שאין מועלין כדין ה' חטאות המתות שאין בהם מעילה. והגרי"מ פינשטיין זצ"ל דן מהי הסיבה בחטאות המתות שאין בהם מעילה, האם זה בגלל שהם הולכים לאיבוד, ואז אין להם כל ערך, או שיש להם דין שפוקע מהם האיסור מעילה. ובלשון רש"י משמע שהסיבה היא, כי הם הולכים לאיבוד.

17. רש"י מבאר שזו אחת מה' חטאות המתות. והוכיח המקדש דוד מדבריו [יט ת] שדין ה' חטאות המתות נאמר גם בחטאת העוף, כי הרי חטאת יולדת באה מן העוף, ונאמר כאן שהיורשין לא מביאים את חטאתה לאחר מיתה מדין ה' חטאות.

ובשיטה מקובצת [אות כח] כתב בהדיא דאין בעוף דין של ה' חטאות המתות. וכן כתב רש"י בנזיר [כב א] שדין חטאות המתות הוא